

UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP
FACULTY OF LAW

STUDENT'S
SOCIAL
SCIENCE
JOURNAL

YEAR 2018, ISSUE NUMBER 4

**STUDENT'S SOCIAL SCIENCE JOURNAL
FACULTY OF LAW
UNIVERSITY GOCE DELCEV – STIP**

**Year 2017, Issue Number 4
ISSN 2545-4021**

Publisher:

prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Editorial Board

prof. Blažo Boev, Ph.D

prof. Liljana Gudeva – Koleva, Ph.D

Risto Kostruranov, LL.M

prof. Jovan Ananiev, Ph.D

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph.D

International Editorial Board

Ivan Ilic

Faculty of Law, University in Nis, Serbia

Agim Nuhiu

Faculty of Law, State University of Tetovo, Macedonia

Dunja Duić

Faculty of Law in Osijek, Croatia

Olga Koshevaliska

Assistant professor at the Faculty of Law
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Elena Maksimova

Teaching assistant at the Faculty of Law,
Goce Delchev University in Shtip, Macedonia

Ana Nikodinovska Krstevska

Assistant professor at Faculty of Law,
Goce Delcev University in Shtip, Macedonia

Olga Sidenko

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,

Lecturer at Voronezh State University, Russia

Dimitar Apasiev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Andon Majhoshev

Assistant professor at the Faculty of Law,
University Goce Delcev – Shtip, Macedonia

Darya Scheglova,

Senior lecturer in political science at Voronezh state University,

Lecturer at Voronezh State University, Russia

Boryana Aleksandrova

Sofia University “St. Kliment Ohridski”, Bulgaria;

Faculty of Law, Department for International Law and International Relations, Bulgaria
Giorgia Bevilacqua
National Research Council, Institute for Research on Innovation and Services for Development “, Italy
Nives Mazur Kumrić
Faculty of Law, University of Liège, Belgium

Editorial Staff

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D
Ass. Elena Maksimova, LL.M.
Elena Trajkovska, Student
Kire Ivanov, Student

Editor in chief

Ass. Prof. Ana Nikodinovska Krstevska, Ph. D

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian language)

Technical editor

Slave Dimitrov
Blagoj Mihov

Address of the Editorial office

University Goce Delcev – Stip
Faculty of Law
ul.”Krstev Misirkov” BB PO.BOX 201
PO. Box 201, 2000 Stip
Republic of Macedonia

СОДРЖИНА:

АТАНАСОВСКА Невенка, *ПРАВНАТА ИНФОРМАТИКА И НЕЈЗИНАТА ПРИМЕНА*.....стр.5

БОГДАНОВА-СМИЛЕВСКА Билјана, *КРИВИЧНО-ПРАВНА ОДРЕДЕНОСТ НА ЗЛОУПОТРЕБАТА НА ДРОГА ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА*.....стр.11

БОЖИНОВСКА Елица, *АКРЕДИТИВОТ КАКО БАНКАРСКИ ИНСТРУМЕНТ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ПРОМЕТ НА СТОКИ И УСЛУГИ*.....стр.23

ГОЦИРОВ Кирил, *ЕВРОПЕИЗАЦИЈАТА НА ЗАПАДЕН БАЛКАН*.....стр.31

ЗАХОВА Цветанка, *ОДГОВОРНОСТ НА ПРЕВОЗНИКОТ ВО МЕЃУНАРОДНИОТ ПРЕВОЗ НА СТОКА*.....стр.37

ИЛИЕВА Ивана, *ПОИМОТ РЕОРГАНИЗАЦИЈА И ПЛАН ЗА РЕОРГАНИЗАЦИЈА ВО СТЕЧАЈНА ПОСТАПКА ВО ПРАВОТО НА РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА*.....стр.47

МИЦЕВСКА Каролина, *ОДНОСИТЕ СО ЈАВНОСТА И ВЛИЈАНИЕТО ВРЗ ЈАВНОТО МИСЛЕЊЕ*.....стр.55

МЛАДЕНОВА Ева, *АНАЛИЗА НА МАКЕДОНСКИТЕ БЕРЗАНСКИ ИНДЕКСИ МБИ10 И ОМБ СО ПОСЕБЕН ПРЕГЛЕД НА 2016 ГОДИНА*.....стр.63

РИБАРЕВ Симеон, *ОБВРСКИТЕ НА ИЗВЕДУВАЧОТ КАЈ ДОГОВОР ЗА ГРАДЕЊЕ СПОРЕД МАКЕДОНСКОТО ПРАВО*.....стр.73

СТОЈАНОВА Жаклина, *ПОЛОЖБА НА СТРАНСКИТЕ РАБОТНИЦИ, МИГРАНТИТЕ И ЛИЦАТА БЕЗ ДРЖАВЈАНСТВО СПОРЕД МАКЕДОНСКОТО НАЦИОНАЛНО ПРАВО*.....стр.83

ХРИСТОВ Павле, *НАДВОРЕШНА ПОЛИТИКА НА ЕВРОПСКАТА УНИЈА КОН РЕПУБЛИКА ТУРЦИЈА*.....стр.91

СЕКЦИЈА ПОСВЕТЕНА НА АНТИДИСКРИМИНАЦИЈА, ПРЕВЕНЦИЈА НА ГОВОР ОД ОМРАЗА И КРИМИНАЛ ОД ОМРАЗА.....стр.99

АМЕДОВ Абдуљ, *ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ОСНОВА НА НАЦИОНАЛНА ПРИПАДНОСТ*.....стр.101

БОЖИНОВСКА Елица, *ПРАВО НА АБОРТУС И ЗАКОНСКИТЕ ПРОЦЕДУРИ ПРИ ОСТВАРУВАЊЕ НА ОВА ПРАВО*.....стр.105

ЗАХОВА Цветанка и КОСТУРАНОВА Ана, *ГОВОРОТ НА ОМРАЗА ВО ЈАВНИОТ ДИСКУРС И НИВОТО НА НЕГОВА ТОЛЕРАНЦИЈА ВО МАКЕДОНСКОТО ОПШТЕСТВО*.....стр.111

ЈОВАНОВА Душица, <i>ГОВОР НА ОМРАЗА И МЕДИУМИ</i>	стр.117
КАРОВА Марина, <i>ЗАБРАНАТА ЗА ТОРТУРА НА МЕЃУНАРОДНА И НАЦИОНАЛНА СЦЕНА</i>	стр.121
МАРИНКОВА Марија, <i>ГОВОР НА ОМРАЗА И МЕДИУМИ</i>	стр.129
МИТРОВИЌ Давид, <i>НЕЗАВИСНОСТ НА СУДСТВОТО КАКО ЗНАЧАЕН ПОСТУЛАТ ВРЗ КОЈ СЕ ЗАСНОВА ВЛАДЕЕЊЕ НА ПРАВОТО</i>	стр.153
НИКОЛОВ Иван и КАРОВА Марина, <i>СЛОБОДА НА ИЗРАЗУВАЊЕ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА</i>	стр.159
НИКОЛОВ Иван, <i>КРИМИНАЛ ОД ОМРАЗА И МАРГИНАЛИЗИРАНИ ГРУПИ</i>	стр.163
РАЈЧИНОСКИ Ѓорѓи, <i>ПОЛИТИЧКА ДИСКРИМИНАЦИЈА СО ОСВРТ НА ПОЛИТИЧКАТА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО РАБОТНИТЕ ОДНОСИ ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА</i>	стр.169
РИСТОВСКА Венета, <i>ПРИПАДНОСТА КОН ЕТНИЧКИТЕ ЗАЕДНИЦИ И ВЕРСКИТЕ УБЕДУВАЊА КАКО ОСНОВИ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВО РАБОТНИТЕ ОДНОСИ</i>	стр.177
СТЕПАНОВСКА Моника, <i>РАСА, БОЈА НА КОЖА И ЕТНИЧКА ПРИПАДНОСТ – ДОМИНАНТНИ ОСНОВИ ЗА ДИСКРИМИНАЦИЈА</i>	стр.183
ТОМЧЕВСКА Симона, <i>ДИСКРИМИНАЦИЈА БАЗИРАНА ВРЗ ПОЛ</i>	стр.189
ТРАЈКОВА Александра, <i>РОДОВА РАМНОПРАВНОСТ И ДИСКРИМИНАЦИЈА НА ЖЕНАТА</i>	стр.195
ЧЕСТОЈНОВА Пепица, <i>ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ОСНОВА НА ЕТНИЧКО ПОТЕКЛО</i>	стр.199

ГОВОР НА ОМРАЗА И МЕДИУМИ

Апстракт: Говорот на омраза се употребува за сите форми на изразување што шират, поттикнуваат, промовираат или оправдуваат омраза заснована на нетолеранција, врз која и да е дискриминаторска основа. Говорот на омраза е злоупотреба на слободата на изразување, што се состои во повреда на правата на другите. Слободата на говор и изразување на мислата претставува основно човеково право кое има суштинска улога во остварувањето и заштитата на другите права. Можноста да се изрази мислењето и да се сподели информација претставува вредносен показател за демократскиот капацитет и институционалната поставеност на демократијата во општествата. Елементи на говорот на омраза се намера за ширење на омраза кон определена група, содржината на конкретното изразување и секако последиците од говорот на омраза.

Говорот на омраза го има често во македонските медиуми, како „најпогодно место“ за изразување на омраза за определена група заснована на нетолеранција. Говорот на омраза во рамките на тој процес на вербално насилство е само прв чекор којшто во најлошите сценарија води до реално насилство. Ваквиот тип на говор, говор на омраза, најчесто се појавува во печатот и интернетот како прилично нерегулирани сфери кај нас. Тоа се две главни медиумски платформи на коишто се одвива овој вид на негативна комуникација и поради фактот што тие не се доволно регулирани, истите многу тешко се процесираат кривично.

Клучни зборови: *говор на омраза, нетолеранција, вербално насилство, медиуми*

JOVANOVA Dusica

HATE SPEECH AND MEDIA

Abstract: The term “hate speech” is used for all forms of expression which spread, incite, promote or justify hatred based on intolerance on any discriminatory basis. Hate speech is an abuse of freedom of speech which includes the violation of the rights of others.

The freedom of speech and expression of thought is a fundamental human right which has an essential role in the realization and protection of other rights. The ability to express an opinion and to share information is a valuable indicator of the democratic capacity and institutional structure of democracy in societies.

Elements of hate speech are the intended to spread hatred against a particular group, the content of the specific expression and of course the consequences of hate speech.

Hate speech is often present among the Macedonian media, as "the most convenient location" to express a hatred for a particular group, based on intolerance. Hate speech within this process of verbal violence is just the first step which, in worst case scenarios, may lead to real violence. This type of speech, hate speech, usually appears in the press which is a fairly unregulated sphere in our country, and on the internet. These are the two main media platforms that run this kind of negative communication and, because of the fact that they are not sufficiently regulated, it is very hard for them to be processed criminally.

Keywords: *hate speech, intolerance, verbal violence, media*

Вовед

Слободата на изразување претставува едно од фундаменталните човекови права на кое се темели иднината на светот. Слободата на говор и изразување на мислата претставува основно човеково право кое има суштинска улога во остварувањето и заштитата на другите права. Можноста да се изрази мислењето и да се сподели информација претставува вредносен показател за демократскиот капацитет и институционалната поставеност на демократијата во општествата. Концептите на граѓанство и плурализам се неостварливи без можноста за слободно изразување на мислата и објективниот натпревар на спротивставени политички идеи. Толеранцијата кон мислата на другиот и различниот овозможува коегзистенција во современите мултикултурни општества. Но, слободата на изразување може и да се злоупотреби во определени ситуации и истата преминува во појава која е нејзина потполна спротивност. Одредени лица и групи може да изразат идеи за надмоќ на определена раса, религија или нација со намера да ги понижат сите кои не припаѓаат на „нивната“ група како и да повикаат на прогон, изолација, па дури и до геноцид. Во такви случаи слободата на изразување е прешироко толкувана и преминува во говор на омраза.

Говорот на омраза подразбира изразување на омраза за определена група. Тој се користи за да се навреди едно лице преку расната, етничката, религиската или друга група на која тоа лице ѝ припаѓа. Таквиот говор генерално настојува да ја осуди или обесчовечи индивидуата или групата или да изрази гнев, омраза, насилство или презир кон нив. Тој носи порака за инфериорност на членовите на односната група и осудува, понижува и е полн со омраза. Практично, сите расистички, ксенофобични, хомофобични и други поврзани деклинации на идентитетско напаѓачко изразување би можеле да се интегрираат во поимот говор на омраза.

Слободата на изразување во својата смисла овозможува размена и плурализам на идеи за да се оствари богатството на мислата и преку комуникација да се реализира демократијата и политичкиот дискурс. Затоа и нејзините ограничувања мора да поминат преку строг филтер за истата да не се загрози или пак злоупотреби. При разгледување на случаите на ограничување на слободата на изразување може да се идентификуваат случаи кога определено изразување може да наштети на цели кои се легитимно заштитени. Таквиот механизам обезбедува да не се злоупотребува слободата на изразување и да не се насочува кон комплетната спротивност на оваа слобода како што претставува говорот на омраза кој е најсериозна злоупотреба на можноста за изразување. Имплицитно дефинирање на говорот на омраза е содржано во Препораката бр. R (97) 20 на Комитетот на министри на Советот на Европа за „говор на омраза“ од 1997 година. Во Прилогот кон Препораката се истакнува дека терминот „говор на омраза“ треба да се разбере како термин кој ги опфаќа сите форми на изразување со кои се шири, поттикнува, промовира или оправдува расна омраза, ксенофобија, антисемитизам или други форми на омраза заснована на нетолеранција, вклучувајќи нетолеранција изразена во форма на агресивен национализам и етноцентризам, дискриминација и непријателство кон малцинства, мигранти и лица со имигрантско потекло.¹⁵²

Европскиот суд за човекови права во своите пресуди кои се однесуваат на говор на омраза поаѓа од оваа дефиниција на говорот на омраза или неговото разбирање како говор кој ги опфаќа „сите форми на изразување кои шират, поттикнуваат, промовираат или оправдуваат омраза заснована на нетолеранција“¹⁵³

Конкретно, за идентификување на говорот на омраза или одлучување дали определено изразување може да потпадне под оваа категорија е неопходно да се испитаат неколку работи, поточно елементи: намера за ширење на омраза кон определена група, односно намера за поттикнување, промовирање или оправдување на омраза кон лицата кои припаѓаат на определена

¹⁵² Препораката бр. R (97) 20 на Комитетот на министри на Советот на Европа за „говор на омраза“

¹⁵³ *Erbakan v. Turkey* (Application no.59405/00), Judgment 6 July 2006

група (расна, религиска или етничка група, ЛГБТ заедница и др.), содржината на конкретното изразување односно проценката за тоа дали едно конкретно изразување претставува говор на омраза ќе зависи како од содржината на тоа што е изразено, и секако последиците од говорот на омраза. Говорот на омраза, покрај тоа што причинува повреди на достоинството на лицето/ата на кое/кои се однесува, исто така е и говор кој има способност да доведе до нарушување на јавниот ред и мир или насилство и тоа како моментални инциденти или пак разгорување на насилство помеѓу односните групи во општеството, така и криминал од омраза кон лицата претходно таргетирани со говорот на омраза. Забранетата последица ги опфаќа општествено штетните консеквенции предизвикани со таквото изразување, при што е доволно да е предизвикана омраза кон други, иако изостанале и реални дејствија на предизвикување потешки последици.

Во нашите транзициски и медиумски состојби и ниска култура на зборот и неговата употреба, јавното сееење или распалување омраза, без чувство на одговорност за искажаниот збор, се појавува како главен генератор на општествената клима на нетолеранција и предрасуди врз национална, етничка и други основа, која се појавува како општа психолошка рамка за експанзија на сите облици на делата на омраза од делата на физичко до делата на вербално и психичко насилство.

Говорот на омраза го има често во македонските медиуми, како „најпогодно место“ за изразување на омраза за определена група заснована на нетолеранција. Говорот на омраза во рамките на тој процес на вербално насилство е само прв чекор кој во најлошите сценарија води до реално насилство. Акцентот на ваквиот тип на говор, особено се става на аудиовизуелните медиуми и интернетот за кои се прифаќа дека имаат помоќен моментален ефект во споредба со печатените медиуми, поради тоа што имаат средства за пренесување на значења низ слики што печатените медиуми не се способни да ги приопштат. Тоа се две главни медиумски платформи на коишто се одвива овој вид на негативна комуникација и поради факт што тие не се доволно регулирани, многу тешко тие се процесираат кривично.

Говорот на омраза причинува голема штета и тоа како на конкретните индивидуи на кои се однесува изразувањето, така и на општеството во целина. Тој го повредува идеалот на еднаквоста или еднаквиот третман и принципот на недискриминација кои се фундаментални за секое демократско општество. Правото на секого да биде слушнат, да говори и да учествува во политичкиот, уметничкиот и општествениот живот се составен дел од остварувањето и уживањето на еднаквоста. Медиумите може да обезбедат балансирана (или позитивна) слика за различните групи кои го сочинуваат општеството и да придонесат кон културата на толеранција и дијалог.

Изминатите неколку децении ги карактеризира еден речиси универзален тренд на забрана на говорот на омраза насочен кон индивидуите или групите на основа на нивната етничка припадност, религија, раса, националност и (од поскоро и) сексуална ориентација. Забраните се разликуваат од една земја до друга, но основата на која почиваат е иста. Деликатноста на оваа забрана е во тоа што е релативна, стриктно поврзана со протегање на слободата на говорот како основно право. Македонското искуство со правното регулирање на говорот на омраза покажува дека говорот на омраза како правен концепт, но и како колоквијален термин е особено нејасен. Регулирањето (забраната) на говорот на омраза е стратегија на неутрализирање на атмосферата на поттикнување омраза и насилство. Притоа јасно е дека казнувањето на говорот од омраза нема да стави крај на нетрпеливоста во општеството. Повторно, ние населуваме време и свет што продолжува да страда од предрасуди и нетрпеливост кон (идентитетската) различност и општеството го става под постојан ризик од повеќе или помалку насилни ерупции на предрасудите (говор на омраза и дела од омраза). Но, тој ризик и не мора да се претвори во реалност. Забраната на говорот на омраза во оваа смисла е само еден начин и можеби строг начин, но „таа сочинува критички елемент во одбраната на правото да се биде еднаков или различен“.

Во 1978 година УНЕСКО ја усвои Декларацијата за основните принципи во врска со придонесот на медиумите за зајакнување на мирот и меѓународното разбирање, за унапредување на човековите права и за спротивставување на расизмот, апартхејдот и поттикнувањето на војна. Автономната и моќна позиција на медиумите како единствен и апсолутен институционален канал за општествена комуникација, ги ставаат медиумите како приоритетна тема кога станува збор за говорот на омраза. Медиумите не можеме да ги оквалификуваме како креатори на говорот на омраза, но тие се инструмент, канал и средство за ширење на истиот. Тие исто така можат да создаваат контекст, ситуации како и поволна клима за ширење на омразата или естетизација на истата.¹⁵⁴

Говорот на омраза и изразите што содржат негови елементи имаат поштетно влијание доколку се шират преку медиумите што дополнително ја зголемува одговорноста на новинарите, бидејќи тие постојано пишуваат за различностите, за разликите кои се темелат на религија, раса, пол, сексуална припадност, социјално потекло, култура. Доминантните патријархални и конзервативни вредности исто така влијаат и на новинарската работа. Како генерална перцепција може да се истакне дека новинарите во основа внимаваат на поделбата на етничка и религиозна основа, а можат да се забележат изразени дискриминаторни тенденции врз основа на пол и сексуална ориентација.

Во овој правец исто така има меѓународни напори за елиминирање на непрофесионализмот на новинарите. Меѓународната федерација на новинарите¹⁵⁵ со етички кодекс ги задолжува новинарите на хуманост и заштита на човековите права. Од новинарот се очекува свесност за одговорноста на неговата работа. Анализата на етичките кодекси во Република Македонија исто така покажува дека на едно декларативно ниво се потенцира забраната на говорот на омраза, како и пристојност и почитување на човековите права и слободи.

Говорот на омраза причинува голема штета и тоа како на конкретните индивидуи на кои се однесува изразувањето, така и на општеството во целина. Тој го повредува идеалот на еднаквоста или еднаквиот третман и принципот на недискриминација кои се фундаментални за секое демократско општество. Говорот на омраза има штетно влијание на општествениот ред, мир и квалитетот на животот во заедницата - овој говор има капацитет сериозно да ја оштети социјалната ткаенина и да ги раздели заедниците. И конечно, говорот на омраза потенцијално води кон криминал од омраза, а исто така може да води и кон геноцид.

¹⁵⁴http://portal.unesco.org/en/ev.php-URL_ID=13176&URL_DO=DO_TOPIC&URL_SECTION=201.html
Declaration on Fundamental Principles concerning the Contribution of the Mass Media to Strengthening Peace and International Understanding, to the Promotion of Human Rights and to Countering Racialism, apartheid and incitement to war

¹⁵⁵ <http://www.ifj.org/en/pages/journalism-ethics>

Користена литература

- Е. Михајлова, Ј. Бачовска, Т. Шекерциев. Слобода на изразување и говор на омраза
Закон за пристап до информации од јавен карактер, Службен весник на Република Македонија
бр.13/2006; 86/2008 и 6/2010
- Законот за спречување и заштита од дискриминација, Службен весник на Република Македонија
бр. 50/2010
- Кривичен законик на Република Македонија, Службен весник на Република Македонија бр.
37/1996; 80/1999; 4/2002; 43/2003; 19/2004; 81/2005; 60/2006; 73/2006; 7/2008; 139/2008;
114/2009; 51/2011; 135/2011; 185/2011; 142/2012; 166/2012; 55/2013 и 82/2013
- Мирјана Лазарова Трајковска, Правна анализа на концептот на казнено дело на омраза и говорот
на омраза, ОБСЕ, Полиестердеј, Скопје, 2012
- Препораката бр. R (97) 20 на Комитетот на министри на Советот на Европа за „говор на омраза“
Устав на Република Македонија, Службен весник на Република Македонија бр. 52/1991